GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

№ 176. Vinerĭ 9 (21) Augustŭ. 1885.

Brașovŭ, 8 (20) Augustŭ 1885.

Scimŭ, că deputatulŭ sasŭ Guido Baussnern, care rĕmnesce după laurĭ „patrioticĭ“ à la Moldovan Gergely, și-a luatŭ voia de a dăscălí pe conaționalii sĕi într'o epistolă deschisă și d'a le da sfaturĭ de bună purtare.

In scrisórea sa Baussnern se pronunță și asupra relațiunilorŭ dintre Sașĭ și Românĭ și findcă afirmările lui în acéstă privință au devenitŭ obiectŭ de discusiune în ḑiaristica de aicĭ, urmá să ne dămŭ și noi părerea. Amŭ credutŭ însĕ de convenabilŭ a lăsá întâiătatea acelora, cărora a fostŭ adresată scrisórea.

„Sieb. deutsches Tageblatt“ rĕspunde acum lui Braussnern și pentru astăḑĭ ne vomŭ mărginí a analisá pe scurtŭ esența primului articulŭ celŭ publică în numĕrulŭ sĕu de Mercurĭ.

Inainte de tóte organulŭ naționalŭ săsescŭ constată, că Braussnern este unulŭ din acei deputațĭ, care înaintéză pe-o cărare, ce nu e cărarea celorlalțĭ colegĭ ai sĕi sașĭ și că scrisórea lui cea mai nouă l'a ruptŭ cu desĕvĕrșire dela sînulŭ conaționalilorŭ sĕi.

Baussnern ḑice, că partida națională săséscă nu este patriotică pentru că nu se închină fără reservă ideei de statŭ ungarŭ. Dacă dar calitatea unui patriotŭ ungurŭ depinde numai de alipirea către idea de statŭ ungarŭ trebue — ḑice Sieb. d. Tagbl.“ — să stabilimŭ înainte de tóte definițiunea acestui cuvêntŭ multŭ întrebuințatŭ și de care multŭ abusŭ s'a făcutŭ.

Idea de statŭ ungarŭ — adauge memorata fóiă — nu e definită în nicĭ o lege; unii înțelegŭ una ceilalțĭ alta sub acéstă ideiă. Stânga estremă înțelege idea de statŭ altfelŭ decâtŭ cum o înțelege partida dela guvernŭ. Naționalitățile nemaghiare înțelegŭ sub ea egala îndreptățire a limbelorŭ, șoviniștii maghiarĭ înțelegŭ maghiarisarea nemaghiarilorŭ. Ba e probabilŭ că guvernulŭ în credință că elŭ este adevĕratulŭ depositarŭ alŭ ideei de statŭ ungarŭ numai p'acela îlŭ consideră de patriotŭ, care jură pe stégulŭ lorŭ.

Óre calitatea unui patriotŭ ungarŭ se depindă delă o noțiune atâtŭ de schimbăciósă ce e supusă favórei și urei partidelorŭ? — întrébă „S. d. Tageblatt.“

Sașii, ḑice Baussnern, se provócă la vechia organisațiune federalistă a statului ungarŭ și la devisa sf. Stefanŭ: „regnum unius linguae fragile et imbecille est“, dér cu nedreptŭ, căcĭ în vechime nu esistá în statulŭ ungarŭ cestiunea de naționalitate. Asemenea, ḑice elŭ, greșescŭ Sașii când se provócă la Elveția. Naționalitățile din Elveția facŭ parte din marile națiunĭ culte și locuescŭ pe teritorii deosebite. Nu totŭ așa naționalitățile din Ungaria, carĭ suntŭ de o cultură diferită și trăiescŭ amestecate unele cu altele; apoi Germanulŭ, Francesulŭ și Italianulŭ din Elveția este pĕtrunsŭ de o tare consciință de statŭ pe când naționalitățile din Ungaria sunt forte indiferente față cu statulŭ.

La aceste rĕspunde „S. d. Tgbl.“ că, décă în vechia Ungariă n'a esistatŭ cestiune de naționalitate, causa a fostŭ că naționalitățile au fostŭ tractate după maxima regelui Stefanŭ și nimenĭ nu s'a gânditŭ să le desnaționaliseze, și Germanii, Italienii și Grancesii din Elveția de aceea au o consciință de statŭ atâtŭ de tare pentru că sunt tractațĭ pe piciorulŭ perfectei egale îndreptățirĭ naționale. Décă și în Elveția s'ar asupri o naționalitate de către alte, în cea asuprită s'ar suprimá totodată și consciința de statŭ.

Mai departe susține Baussnern că toțĭ: Românĭ, Sêrbĭ, Slovacĭ, Rutenĭ și Sașĭ ardelenĭ, „trebue să se mulțuméscă cu autonomia ce li s'a datŭ pe terêmulŭ municipalŭ și comunalŭ precum și pe terêmulŭ bisericescŭ și școlarŭ.“ La asta rĕspunde fóia germană din Sibiiu arătândŭ câtŭ de multŭ este călcată și desprețuită acea autonomiă de către cei dela putere. Nu le mai este ertatŭ naționalitățilorŭ d'a se folosi de limba lorŭ în afacerile municipale și ingerințele ministeriale în „selfgovernementulŭ“ municipalŭ și comunalŭ au ajunsŭ la culme. Ér câtŭ pentru autonomia bisericéscă și școlară și acésta a devenitŭ ilusoriă în multe privințe, mai alesŭ de când cu întroducerea limbei maghiare în scólele poporale și de când cu legea pentru scólele secundare. Prescrierea legei de naționalitate, ca să li să dea nemaghiarilorŭ ocasiune d'a se cultivá în limba lorŭ maternă, s'a nimicitŭ prin ordonanțele ministeriale, carĭ pretindŭ ca în școlele poporale din 28 de óre pe sĕptĕmână 17 óre să fiă dedicate instrucțiunei limbei maghiare și numai 2 óre studiului limbei materne.

Este dér o ironiă — încheiă „Sieb. deut. Tageblatt“ — décă Baussnern ne recomandă să fimŭ mulțămițĭ cu „autonomia“ municipală, comunală, bisericéscă și școlară.

Intrevederea dela Varzin.

Care a fostŭ adevĕratulŭ scopŭ alŭ întrevederii ministrului de esterne Kalnoky cu prințulŭ Bismarck la Varzin și ce resultatŭ a avutŭ acéstă întrevedere, rĕmâne să ne arate cursulŭ evenimentelorŭ. Deocamdată ne vomŭ mulțămi cu ce ne spune „N. fr. Presse,“ care nu crede că guvernele celorŭ două state vorŭ comunica cele ce s'au vorbitŭ și stabilitŭ la Varzin. Iată ce spune fóia vienesă:

Deocamdată trebue să admitemŭ, că călĕtoria ministrului la Varzin n'a urmăritŭ nicĭ unŭ altŭ scopŭ, decâtŭ celŭ din anulŭ trecutŭ, anume: d'a se înțelege asupra atitudinei ce ar avé s'o observe cele două state în tóte cestiunile europene pendente și să stabiléscă o procedere solidară față cu tóte evenimentele și schimbările împlinite sĕu viitóre în raporturile internaționale. Dela întâlnirea din anulŭ trecutŭ s'au întêmplatŭ multe lucrurĭ: urmările rele ale politicei lui Gladstone în Egiptŭ i-a adusŭ căderea acestuia, făcêndŭ locŭ lui Salisbury, în Francia Brisson a înlocuitŭ pe Ferry, Italia a întreprinsŭ espedițiunea de puțină isbêndă la Massauah, s'a ivitŭ în Afganistanŭ conflictulŭ de graniță, generalulŭ Komarov a esecutatŭ lovitura sa, se ivì periculŭ unui rĕsboiu, care. deși înăbușitŭ, nu e înlăturatŭ cu totulŭ. Tóte aceste evenimente au lăsatŭ urme în raporturile europene și n'au pututŭ rĕmâné fără efectŭ asupra politicei statelorŭ aliate. Intre Germania și Francia se observă o decrescere marcantă în intimitatea relațiunilorŭ, pe când noulŭ cabinetŭ englesŭ caută să se apropiă de statele aliate, spre a fi sprijinită de ele Anglia în cestiunea egipténă și asiatică-centrală. Chiar și Turcia a devenitŭ în cursulŭ evenimentelorŭ unŭ factorŭ alŭ politicei europene.

Sir Drummond Wolff a plecatŭ la Constantinopole să câștige sprijinulŭ Porții în contra Rusiei, care veghiază mereu asupra relațiunilorŭ dintre Anglia și Turcia, deórece acésta, ca păstrătórea cheiei Dardanelorŭ, pentru Rusia are o așa de mare însemnătate, încâtŭ ea se silesce a împedeca orĭ-ce legătură a Porții cu vre-unulŭ din contrarii sĕi posibilĭ. Tóte acestea trebuescŭ cumpĕnite de două state, care țintescŭ să mențină pacea europénă, și se póte ḑice, că și o parte a acestorŭ cestiunĭ a formatŭ obiectulŭ convorbirilorŭ dintre comitele Kalnoky și prințulŭ Bismarck.

Intr'unŭ punctŭ se póte vorbi de unŭ resultatŭ positivŭ alŭ conferințelorŭ dela Vazzin, și anume raporturile comerciale-politice ale celorŭ două state. Noi nu credemŭ nicĭ că comitele Kalnoky aduce uniunea vamală cu Germania, nicĭ o altă învoială, care să se pótă privì ca unŭ surogatŭ alŭ uniunei vamale. Câtŭ timpŭ Germania urmăresce politica vamală protecționistă, ce a introdus'o prințulŭ Bismarck, nu vedemŭ nicĭ o cale, care să ducă la o apropiare de Austria. Nouĕ ni se pare, că trebuescŭ cu totulŭ schimbate vederile economice, pentru ca să se pregătéscă o apropiare politică vamală către Germania și în acestŭ sensŭ să-șĭ ridice vocea ministrulŭ Kalnoky.

SCIRILE ḐILEI.

După cum scrie „Biserica și Scóla“ din Aradŭ, Consistoriulŭ eparchialŭ aradanŭ, întrunitŭ în ședință plenară Vinerea trecută — luândŭ la pertractare ordinațiunea ministrului de culte și instrucțiune publică referitóre la causele de disciplină învĕțătorească — a decretatŭ a se subșterne o representațiune către ministru pentru apĕrarea autonomiei bisericei.

—o—

O foiță „patriotică“ se totŭ plânge că luămŭ peste piciorŭ reuniunea ardelénă de „cultură,« când ḑicemŭ ca se va distinge prin chefŭ și voiă bună pe banii Dădacii. Nu credemŭ că nu'i putemŭ da foiții o mai bună dovadă, că adevĕrŭ grăimŭ, decâtŭ reproducêndŭ programulŭ adunării generale ce se va ține la 30 și 31 Augustŭ în Clușiu: Primirea trenurilorŭ dela Pesta și Brașovŭ la gară, musică, stindare, *banchetŭ*, cafea négră, împușcare, escursiune, teatru, serată, *banchetŭ* a doua óră, prânḑŭ comunŭ etc. Ei, ce mai ḑice foița „patriotică?“

—o—

Cu privire la sinuciderea notarului Mangra, „Luminătorulŭ“ află, că pretorulŭ urmăresce pe corespondentulŭ care a denunțatŭ motivulŭ sinuciderei, ḑicênd »că 'lŭ va închide sub cuvêntŭ, că a făcutŭ agitațiunĭ dacoromâniste.“ Noi le ḑicemŭ Româniloru: să nu se témă de astfelŭ de amerințărĭ, abusurile să le denunțe în totdéuna, vie ele orĭ de unde.

—o—

Din Zărnescĭ ne scriu unii din abonații noștri, că împărțirea ḑiarului și scrisorile se face fórte neregulatŭ; printr'o servitóre, carea nu scie nicĭ o vorbă românesce, zăpăcesce scrisorile, nu scie unde șeḑŭ omenii, îi insultă pe la casele lorŭ ḑicêndu-le: „muszai tanulni maghiarulŭ“ (trebue să învețĭ ungueresce); ḑiarulŭ uneorĭ îlŭ duce deschisŭ, alteorĭ nicĭdecum. Atragemŭ atențiunea d-lui magistru postalŭ.

—o—

Fișpanulŭ comitatului Mureșŭ-Turda, br. Zoltan Banffy, a suspendatŭ pe căpitanulŭ orășenescŭ supremŭ din Tĕrgu-Mureșuuli pentru abusŭ în oficiu.

—o—

In afacerea confiscării de pachete și scrisorĭ dela poște, ministrulŭ comunicațiunii a datŭ o ordinațiune către oficiele postale, din causa unui casŭ concretŭ, care dispune că suntŭ îndreptățițĭ a lua pachetele și scrisorile postale, înainte de înmânare, numai judecătorii carĭ procedŭ în cause penale și delicte grele, judii de cercŭ și notarii. Din contră nicĭ unŭ funcționarŭ din administrațiă (poliția, viceșpanii ș. a.) nu potŭ confisca pachete și scrisorĭ înainte de înmânare. Trimiterĭ, carĭ conținŭ țigarĭ oprite, losurĭ și promesse esterne ș. a., au să se înmâneze adresatului în presența unui organŭ financiarŭ, eventualŭ unui primarŭ.

—o—

In Steinamanger, unŭ orașŭ germanŭ-ungarŭ, episcopulŭ catolicŭ Kornel Hidassy a ordonatŭ — ḑice »Egyetertes“ — ca să nu se mai țină predice germane, decâtŭ

numai la Crăciunŭ, la Paşcĭ şi la Rusalii, sub pretextŭ că totŭ locuitorulŭ din Steinamanger scie unguresce.

—0—

La 12 Augustŭ n. locuitorii din comuna Papolța, comitat. Trei-Scaune, au întocmitŭ o vênătóre. Succesulŭ a fostŭ bunŭ, căcĭ studentulŭ românŭ George Baicu ucise o ursóică mare, ér comerciantulŭ Franz Salomon ucise pe puiulŭ ei.

—0—

Teatru în Lugoşŭ. Studenții universitarĭ din Lugoşŭ vorŭ representa Sâmbătă şi Dumineca în 22 şi 23 l. c. st. n. următórele piese: *„Unŭ tutorŭ“*, comediă în 2 acte de Matilda Poni, şi *„Balulŭ mortului“*, comediă în 1 actŭ de Vasile Urechiă. Venitulŭ curatŭ alŭ acestorŭ representărĭ se va împărți egalŭ între: »Petru Majorŭ« soc. rom. din Budapesta şi »Reuniunea rom. de cântărĭ şi musică din Lugoşŭ«. Ofertele şi suprasolvirile mărinimóse se vorŭ chita prin ḑiarele nóstre. A se adresa către: George Dobrinŭ stud. juristŭ (ca casarŭ).

—0—

Teatru românŭ în Beiuşiu. Tinerimea studiósă din Beiuşiu va aranja la 15 (27) Augustŭ 1885 o *Representațiune teatrală* împreunată cu danțŭ în sala Ospĕtăriei opidane în favorulŭ seminarului teol. din Aradŭ şi a şcólei de fetițe ce se va înființa în Oradea mare. Prețulŭ de intrare pentru persónă 1 fl, pentru famĭlă după placŭ. Inceputulŭ la 7 óre séra. Ofertele mărinimóse suntŭ a se trimite: Onoratului domnŭ Vasiliu Ignatŭ adv. în Beiuşiu şi se vorŭ cuita pe calea ḑiaristică. Programa: „Lipitorile satelorŭ“ dramă în 3 acte şi 2 tablourĭ de V. Alexandri. Persónele: Kir Iani Avdelas arendaşulŭ moşiei Haramulŭ: R. Vernica; Jupânulŭ Moise, arendaşulŭ satului: I. Popŭ; Vêntură-țéră, răzaşŭ: G Bodnariu; Catrina. soția lui Ionŭ: D-ra Ec. Duma: T. Pinteru; Iónŭ Teslarulŭ, răzaşŭ: Nițu, copilulŭ Catrinei: I. Vaida; Gavrilŭ Sêrbu argatŭ: H. C; G. Dudulescu; Martinŭ pădurarŭ: A. Casioltianu, Jupânésa Rucsandra, Mariuca, orfana: d-ra Marióra Vălénŭ; Subprefectulŭ: C. Orosu, Unŭ gendarmŭ: E. Casioltianu. Georghe țĕranu: G. N. Moraru; țĕranĭ, lăutarĭ, gendarmĭ.

—0—

Cetimŭ în „Voința Națională“: „In lista elevilorŭ carĭ au primitŭ diplome de absolvire a şcólei Centrale de Arte şi Manufacturĭ din Parisŭ, listă publicată de „Temps,“ găsimŭ şi unŭ românŭ, anume Pieşoianu.“

—0—

Intre alte scirĭ interesante privitóre la arta şi literatura română, „Die Romänische Revue“ ne spune, că Elena Teodorini a avutŭ ḑilele trecute pe scena teatrului »El Liceo« din Barcelona unŭ succesŭ colosalŭ cu »L'Elisir d'amore« a lui Donizetti. »La Peninsula,« ḑiarŭ din Barcelona şi cu toți confrații sĕi, constată cu admirațiune acestŭ succesŭ. In anulŭ viitorŭ, artista română va merge în America la New-York, Filadelfia şi San-Francisco.

—0—

„Marțial“ e numele unei piese clasice, în trei acte şi în versurĭ, sfârşită ḑilele acestea de dl V. A. Ureche. Acéstă piesă va fi jucată în Bucurescĭ în cursulŭ viitórei stagiunĭ teatrale, pentru care s'a şi comandatŭ decorurĭ nouĕ.

—0—

Cetimŭ în »Românulŭ:« „In şedința dela 20 Iuniu trecutŭ a Academiei de sciințe morale şi politice din Paris, d. Nourrisson, emeritulŭ filosofŭ şi profesorŭ la Colegiulŭ Franciei. a presentatŭ doctului corpŭ cele douĕ volume deja apĕrute din lucrarea compatriotului nostru d. George Bengescu, primulŭ secretarŭ alŭ legațiunii române din Paris, »Voltaire, Bibliographie de ses oeuvres.« D. Bengescu, a ḑisŭ d. Nourrisson între alte cuvinte măgulitóre pentru compatriotulŭ nostru, s'a avêntatŭ pe o mare nemărginită şi cu norocŭ, apoi s'a reîntorsŭ la țĕrmŭ.«

—0—

Profesorulŭ Dr. George Curtius din Lipsca, unulŭ din cei mai însemnațĭ filologĭ germanĭ, a muritŭ la 13 Augustŭ n. în Hermsdorf în Silesia în etate de 65 de anĭ.

—0—

»L'Indépendance roumaine« află, că mai mulțĭ Izraelițĭ notabilĭ din Bucurescĭ au redactatŭ o petițiune în formă de memoriu, pe care o vorŭ adresa lordului Salisbury. Ei declară în ea, că plângerile, alŭ cărorŭ ecou s'a făcutŭ unŭ grupŭ de Izraelițĭ din Londra, nu suntŭ întemeiate, că Izraeliții din România nu se plângŭ şi n'au a se plânge. Ei rógă pe primulŭ ministru alŭ reginei Victoria sĕ bine-voiască a nu se ocupa de acéstă cestiune, care nu merită a lua prețiósele momente ale nobilului lordŭ. Petițiunea este redactată în limba germană şi pórtă până acum mai bine de o miiă de subsemnăturĭ.

Fructele lui „Ellenzék.“

II.

Aderenții lui »Ellenzék,« ai acestui pseudo-profetŭ, au ajunsŭ până acolo cu fanatismulŭ şi cutezanța lorŭ, încâtŭ convenindŭ şi intrândŭ în vorbă cu unulŭ de altŭ némŭ — fiă chiar şi unŭ Românŭ — a cărui superioritate în cultură, sciință, avere séu alte referințe socialĭ o recunósce, — numai decâtŭ şi-lŭ socotesce de alŭ sĕu, adecă de Ungurŭ, şi alipindu-se strînsŭ de elŭ, începe a-i cere ajutorulŭ şi consensulŭ întru batjocurirea şi ruinarea némului din care s'a născutŭ. Décă vr'unulŭ care a căḑutŭ în cursă cutéză a se respica că e nemaghiarŭ, Ungurulŭ acésta nu o crede, pentru că după alŭ lui principiu totŭ ce e distinsŭ trebue sĕ fiă Ungurŭ. Indeşertŭ s'ar încerca cineva a-i capacita despre aceea, că de es. fii poporului românŭ. deşi au trecutŭ prin şcolĭ, s'au luminatŭ, şi cultivatŭ şi s'au îmbogățitŭ, totuşĭ au rĕmasŭ Românĭ ca şi părinții din carĭ s'au născutŭ, Ungurii acésta nu vreau sĕ-o concédă, pentru că precum Turcii odinióră numiau otomanĭ pe toțĭ câțĭ erau în imperiulŭ lorŭ, aşa şi ei numescŭ Maghiarĭ pe toțĭ câțĭ se află în regatŭ.

Mai este apoi în regatulŭ Ungariei unŭ soiu de ómenĭ carĭ — după »Ellenzék« — formézá clasa cea mai de josŭ, cea mai sĕlbatică, neciultă şi odiósă, acestŭ soiu de ómenĭ vine înainte sub numele de: *»oláhók«* (valachĭ). Deşĭ décă cineva voiesce ca „Ellenzék-«uiŭ sĕ nu-lŭ mai caracteriseze de «prostŭ,« »neghiobŭ,« »puturosŭ« etc. mai ântéiu de tóte are sĕ se desbrace de numele de *«oláh,»* ér décă cineva doresce ca înaintea acestui ḑiarŭ şi a soțilorŭ sĕi se figureze de omŭ cultŭ, bărbatŭ de onóre şi cetățénŭ bravŭ, are sĕ îmbrace numele de *„magyar.“* Tertium non datur.

Acesta este principiulŭ fatalŭ ce-lŭ respiră „Ellenzék“ şi pre care cu mare ardóre şi reverință 'lŭ primescŭ aderenții sĕi.

Rădăcina fundamentală a acestui principiu zace în idea dreptului de supremațiă a lorŭ asupra nóstră. Acestŭ dreptŭ de supremațiă — după cum ḑicŭ ei — ar compete aceluia dintre popórele unui statŭ, în mâna căruia stă mai vêrtosŭ averea, sciința şi cultura.

Ei bine! Noi nicĭ odată n'amŭ vênatŭ supremația preste Ungurĭ, dér totdeauna amŭ nisuitŭ spre *libertate* şi egală îndreptățire. Pentru ca sĕ nu putemŭ ajunge la acéstă țintă, la care nisuimŭ, Ungurii au începutŭ din fundamentŭ a ne săpá rădăcina, aşa că dela sciință şi cultură ne împedecă, sĕ ne facemŭ scolĭ nu ne lasă ér scolile ce le avemŭ pentru poporŭ unele sĕ închidŭ, altele sĕ oprescŭ şi de acuma progresulŭ în ele va fi împiedecatŭ propunêndu-li-se sciințele în o limbă necunoscută şi cu totulŭ străină de limba poporului. Prin acésta Ungurii ne dau o bună lovitură, ca noi în sciință şi cultură sĕ nu-i putemŭ ajunge, dér pentru aceea le vomŭ fi totdéuna superiorĭ în cultura inimei.

Totŭ cu asemenea astuțiă îşĭ asigură Ungurii supremația lorŭ şi prin împedecarea, ba chiar şi ruinarea stărĭi nóstre materiale. Pentru ca nu cumva sé ne îmbogățimŭ, Românii au fostŭ şi suntŭ delăturațĭ dela tóte acele canale, prin carĭ se scurgŭ banii statului, deregătoriele şi oficiile mai înalte până la cele mai din urmă s'au pusŭ în mânĭ unguresci ignorândŭ şi nesocotindŭ mai de totŭ celelalte naționalitățĭ. In Ardélŭ deşi Ungurii suntŭ în minoritate absolută, dér tesaurii şi dulcéța acestei țĕrĭ cum suntŭ dominiele, pădurile şi latifundiele cele marĭ se află în cea mai mare parte în mânile unguresci, darea şi greutățile țĕrei le pórtă mai vêrtosŭ poporulŭ din care Românii suntŭ în maioritate absolută. Cu tóte acestea ingâmfații eroi ai ḑilei începură a'şi încărca proprietățile lorŭ cu datorii din ce în ce mai marĭ, până ce în fine națiunea ungurésca trebuì sĕ se pună pe gândurĭ serióse. In fața acestui pericolŭ s'a făcutŭ ce s'a făcutŭ şi la urmă s'a dispusŭ pregătirea de catastre nouĕ. Cu ocasiunea acestorŭ catastre, la carĭ n'a fostŭ aplicatŭ nicĭ unŭ sufletŭ de românŭ, *s'au făcutŭ greşelĭ cu voia*, în contra cărora s'a reclamatŭ, dar fiindcă aceste greşelĭ erau făcute în favorulŭ Ungurilorŭ, — reclamările nóstre au rĕmasŭ desconsiderate şi nebăgate în sémă. Nu şciu în alte părțĭ, dér celŭ puținŭ la noi pe Câmpiă în urma nouĕlorŭ catastre darea latifundielorŭ magnațilorŭ ungureşcĭ a scăḑutŭ aprópe la jumĕtate precâtŭ era mai 'nainte.

Venitulŭ celŭ mai grasŭ în Câmpiă ilŭ dau pădurile şi, fiindŭ că pădurile în Campiă mai tóte suntŭ proprietățĭ ungureşcĭ, ele dupĕ noulŭ catastru au rĕmasŭ cu o dare fonciară ne adecvată. Loculŭ celŭ mai de frunte, mai scumpŭ şi cu venitŭ mai mare cum suntŭ rîturile aprópe fără escepțiune se află în proprietatea magnațilorŭ ungurĭ, aceste rîturĭ suntŭ clasificate în a II-a, III-a, IV-a, ba chiar şi a V-a clasă. pre când noi nemaghiarii abia décă avemŭ nisce fênațe rele şi mai neproductive, carĭ însĕ n'au rĕmasŭ mai josŭ clasificate decâtŭ asemenea în a II-a, III-a şi a IV-a clasă. Totŭ aşa s'a întêmplatŭ şi cu locurile arătóre. Acum fiindŭ că aruncurile şi greutățile comunale mergŭ în paralelŭ cu darea, domnii noştri ungurĭ potŭ se dórmă liniştițĭ, căcĭ leğănulŭ fericirei le este aşternutŭ, darea şi greutățile co-

---

FOILETONŬ.

Din călĕtoriile lui Iosifŭ II în Ardélŭ.

Iosifŭ II e celŭ ântéiu regentŭ din casa Habsburgilorŭ, care la 1773 visită ântéia óră Ardélulŭ, trecêndŭ mai prin tóte oraşele lui şi interesându-se cu deosebire de sórtea poporului, cu care vorbia în limba lui. Michailŭ Conradŭ de Heydendorf, *notarius* alŭ Mediaşului, care, după ordinulŭ Maiestății Sale, ilŭ întovărăşă ca *Commisarius magistratualis* — în fiecare cercŭ, comitatŭ orĭ scaunŭ era însoțitŭ împĕratulŭ de unŭ comisarius — povestesce în autobiografia sa unele amĕrunte din drumulŭ prin scaunulŭ Mediaşului, carĭ bine este sĕ le cunóscemŭ:

».....Inaintea satului Şaroşŭ — scrie Heydendorf — îngenunchiau Românii din Şaroşŭ, tinerĭ şi bĕtrânĭ, în mâna dréptă bărbatii, în mână stângă femeile. In fruntea bărbațilorŭ îngenunchiă popa lorŭ neunitŭ în sfită cu praporulŭ în mână. Maiestatea Sa îi strigă: Sculă! sculă! (scólă, scólă!)«, făcêndu-i semnŭ cu mâna....

„...Curêndŭ după asta — povestesce la altŭ locŭ Heydendorf — unŭ sĕrmanŭ Românŭ din Brateiu cu numele *Kinstea Mişe* îngenunchiă lângă drumŭ, dândŭ Maiestății Sale unŭ memorialŭ pentru scăparea fiului sĕu din cătăniă Eu mĕ ținémŭ după carŭ fără sĕ mĕ véḑă Românulŭ. Maiestatea Sa însu-şĭ întrebă pe supplicantulŭ în românesce de nĕcazulŭ sĕu, ce dênsulŭ ilŭ şi spuse.

Impĕratulŭ întrebă pe Românulŭ: La ce regimentŭ ficioru?

Românulŭ: Intr'a lui Matskási, Domnule Măria Ta!

Impĕratulŭ: Regimentu Regimentu!

La acésta Românulŭ nu putea rĕspunde. Ințelegêndŭ, că jalba privesce o causă cu totulŭ indiferentă, venii înainte din urma carului şi călării pela spatele Românului, aşa că elŭ sta între mine şi împĕratulŭ şi ḑiseiu:

Eu (cătră Românŭ): Nu szpunje Compagnia moi, dară Regimentu, en care sluzeste Fitsoru tou!

Românulŭ (întorcêndu-se cătră mine şi cu spatele cătră împĕratulŭ cu mânile ridicate şi încrucişate): Ei! că bine îmĭ pare, că eştĭ şi Măria Ta acĭ! spune Măria Ta la Măria Sa Impĕratulŭ lucru meu. Că Măria Ta scii bine, că mĕ întrébă Măria Sa, în ce regimentŭ sluşeşte fecioru şi eu nu şciu altmintrelea fără Matskasi.

Eu (nemțesce): Maiestate! Are unŭ feciorŭ, care a fostŭ cu puterea luatŭ la recrutĭ.

Impĕratulŭ: Cu puterea?

Eu: Da, Maiestate! Era poruncă.

Impĕratulŭ (gândindu-se): Da, de câțĭ-va anĭ a fostŭ asta.

Eu: Era poruncă, că unde se va găsi în vre-o casă unŭ feciorŭ de prisosŭ orĭ mai mulțĭ, sĕ-lŭ ia la recrutĭ. La omulŭ ăsta aşa a fostŭ şi aşa a trebuitŭ sĕ dea unŭ feciorŭ. Dar ilŭ dóre tare multŭ şi elŭ tóte le-a cercatŭ sĕ-lŭ scape, a datŭ pentru asta la guvernŭ, la consiliu de rĕsboiu memoriale s'au făcutŭ şi cercetărĭ per commissiones mixtas, dar nimicŭ nu i-a folositŭ. Are câțĭ-va băețĭ. Celŭ mai mare e însuratŭ şi nu mai e în pânea lui, pe acesta nu 'lŭ socotesce la muncă. Alŭ doilea e unŭ flăcău mare, crescutŭ desĕvêrşitŭ, pe ăsta încă nu-'lŭ socotesce, căcĭ se va însura în curêndŭ. Alŭ treilea e cătană. Alŭ patrulea învață şi vrea sĕ se facă popă, nicĭ pe ăsta nu'lŭ socotesce. Alŭ cincelea e micŭ încă, nu'lŭ socoteşce nicĭ pe elŭ, căcĭ nimicŭ nu'i póte ajuta.

Impĕratulŭ: Intrébă'lŭ d-ta, câțĭ feciorĭ are acasă?

Eu: Moi Kinstea! ke te entriabe Naltzatu Imperatu, kitz kopji ai ku tinje?

Românulŭ: Că n'am Domnule, fără ĕlŭ feciorŭ mare şi douĕ fecióre, şi fecioraşulŭ celŭ mititelŭ, carĭ nu 'mĭ potŭ ajuta nimica, şi io-sŭ bĕtrênŭ şi nu potŭ lucra. Lăsați'mĭ ficiorulŭ acasă! Sĕ vĕ erte Dumneḑeu pĕcatele, şi ale părinților ŭ.

Impĕratulŭ: Intrébă'lŭ d-ta, câțĭ feciorĭ are?

Eu: Kitz Fitsori ai?

Românulŭ (gângăvindŭ, şi nu prea voindŭ sĕ vorbéscă): Dară scii Măria Ta, numai ĕlŭ copilaşŭ.

Eu: Tse le togodeşt, kres k'esz cincĭ toțĭ!

Românulŭ: Dară Dumneḑeu mi 'i-a datŭ. Totŭ aşŭ pofti Domnule ficioru ĕla acasă care e în cătane.

Eu: Nu prea vrea sĕ spună, Maiestate! Dar sigurŭ este, că feciorulŭ sĕu, soldatulŭ, e de prisosŭ acasă! Dar îi cade greu, sĕ se lipsésca de elŭ.

Impĕratulŭ: Spunei sĕ 'şĭ lase feciorulŭ în cătane; décă se pórtă bine, póte sĕ se facă oficerŭ, şi încă domnŭ mare.

Eu: Ke zice Năltzatu Imperatu, se las ficiorul tou en catanie, dake se pórta binie, se face oficier, se face domn marie.

Românulŭ: Dar, bine ar fi, mulțumescŭ Măriei Sale Impĕratului, Dumneḑeu sĕ'lŭ ție. Dar totŭ mĕ rogŭ, mĕ rogŭ, sĕ 'mĭ lase feciorulŭ acasă.

munale mai nu le dă de gândŭ, dar acéstă dare şi greutăţi apasă umerii bietului poporŭ în aşa mĕsură, câtŭ 'i curmă orice posibilitate de înaintare.

Étă dară cum ne împedecă pe noi Ungurii atâtŭ de la sciinţă câtŭ şi dela avere şi cu tóte acestea totŭ Ungurii suntŭ aceia, carĭ ne flueră şi batjocurescŭ, ḑicêndŭ că suntemŭ *„kuldusabbak a kuldnsnál"*.

Până când „Ellenzék"-ulŭ şi ai sĕi vorŭ continua aţiţarea focului purtândŭ cârma şi stindardulŭ patrioţilorŭ maghiarĭ, până atuncĭ de sigurŭ că acestŭ poporŭ unguréscŭ de Occidentŭ nu se va apropia, dér ḑĕu nicĭ de Orientŭ. *Câmpénulŭ.*

Partida antisemită.

Cunoscutulŭ antisemitŭ ungurŭ şi membru alŭ parlamentului din Pesta d. Istoczy a constituitŭ o partidă antisemită. Membri partidei facŭ toţĭ parte din Camera Ungariei şi au adoptatŭ următórea programă:

1. Nimicirea influinţii ovreilorŭ în afacerile politice, economice şi sociale. Mai cu sémă paralisarea lorŭ pe terenulŭ creditului presei, comerciului şi proprietăţei. 2. Prin inaugurarea unei politice raţionale agrare sĕ fie ocrotiţĭ proprietarii şi agricultorii de exploatarea ovreilorŭ. 3. Restrîngerea capacităţii d'a iscălí poliţe. 4. Revizuirea codului penalŭ şi în legătură cu aceasta, introducerea curţilorŭ cu juraţĭ în materiă criminală. 5. Admiterea jurĕmêntului religiosŭ înaintea tribunalului, atâtŭ în materiă criminală câtŭ şi civilă. 6. Dreptulŭ de a avea cârciumă sĕ fie lăsatŭ comunelorŭ şi ovreii se n'aibă dreptŭ de a deschide cârciume. 7. Registrele stării civile ovreescĭ sĕ fie încredinţate autorităţilorŭ civile. 8. Căsătoria între ovrei şi creştinĭ sĕ fie oprită. 9. Legea de indigenatŭ sĕ fie modificată încâtŭ sĕ împedece năvălirea ovreilorŭ. 10. Intocmirea bugetului ca Statulŭ sĕ n'aibă trebuinţă a alerga la bancherii evrei. 11. Reformarea legii de pensiunĭ. 12. Elaborarea unui nou codŭ civilŭ 13. Desfiinţarea tribunalului privilegiatŭ în afacerĭ de bursă. 14. Introducerea impositului asupra afectelorŭ publice. 15. Mandatulŭ deputaţilorŭ sĕ fie de trei anĭ. 16. Banca naţională neatêrnătóre de Viena şi teritoriulŭ vamalŭ separatŭ de Austria. 17. Impăciuirea tuturorŭ naţionalităţilorŭ creştine din Ungaria.

INSCIINŢARE.

Se face cunoscutŭ onor. domnĭ membri ai »Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ,« carĭ arŭ dori sĕ ia parte la *adunarea generală*, ce se va ţine în 17/29 Augustŭ a. c. în oraşulŭ Gherla, că subscrisa direcţiune a primitŭ din partea onor. Comitetŭ centralŭ unŭ numĕrŭ corĕspundĕtorŭ de blanchete pentru dobêndirea de *bilete de călĕtoriă cu preţurĭ scăḑute* pe liniile ferate de statŭ şi pe cea din valea Someşului. Blanchete de acestea, precum şi informaţiunile de lipsă pentru întrebuinţarea lorŭ se potŭ procura dela directorulŭ despĕrţĕmêntului

Braşovŭ 7 Augustŭ v. 1885.

Direcţiunea desp. I alŭ „Asociaţiunei trans. pentru literatura română şi cultura poporului românŭ."

Iónŭ Petricŭ, protopopŭ şi directorulŭ desp. *Andreiu Bârseanŭ,* actuarŭ.

DIVERSE.

Subordinaţia între împĕraţĭ. — Foile austriace scriu: Când pĕrechea imperială îşĭ luă adio dela împĕratulŭ Wilhelm, acesta stărui sĕ-i petreacă o bucată de drumŭ. Monarchulŭ Austriei rugă pe bĕtrânulŭ sĕu amicŭ sĕ se cruţe şi sĕ renunţe la aceea dorinţă. Impĕratulŭ Wilhelm nu vrea sĕ cedeze; atuncĭ împĕratulŭ Franz Iosef ḑise zimbindŭ: „Aşa dar îţĭ ordonŭ sĕ rĕmâi!« Impĕratulŭ Germaniei purta uniforma de colonelŭ austriacŭ. Elŭ stete dreptŭ, salută şi rĕspunse: »Acum firesce că trebue sĕ mĕ supunŭ,« şi cei doi monarchĭ se despărţiră în modulŭ celŭ mai cordialŭ.

***

Unŭ nenorocitŭ accidentŭ. — Se scrie din Madrid ḑiarului »Petit Marseillais,« cu data dela 2 Augustŭ: Mercurea trecută, la 9 óre diminéţa, la arsenalulŭ din Caraca (Cadix) mai mulţĭ ómenĭ erau ocupaţĭ a ridica unŭ tunŭ de 50 tone, cu ajutorulŭ unei maşinĭ. Era vorba d'a transborda acestŭ tunŭ după unŭ felŭ de plută pe o barcă care trebuia sĕ'lŭ conducă la Centa, pe costele Marocului. De odată, nu se scie cu adevĕratŭ décă nu în urma unei manevre false sén din causa relei stărĭ a maşinei, tunulŭ scăpă şi căḑŭ dela o înălţime de unŭ metru şi jumĕtate pe plută. Patru sute ómenĭ se aflau aci. Intr'o clipă pluta se duse la fundŭ şi se vĕḑŭ plutindŭ d'asupra valurilorŭ tótă acéstă lume, care căuta sĕ scape de mórte. Se trămise îndată şalupe pentru scăparea lorŭ, cu tóte mĕsurile luate însĕ, 7 marinarĭ nu fură găsiţĭ. Numĕrulŭ răniţilorŭ se urcă la 20 de ómenĭ, între cari unŭ locotenentŭ de corabiă şi unŭ căpitanŭ de fregată.

***

O lucrare gigantică. — Se anunţă din Tokio (Japonia), apariţiunea viitóre a unei lucrărĭ gigantice, la care au colaboratŭ mai mulţĭ învĕţaţĭ japonezĭ şi europenĭ, întruniţĭ pentru acestŭ scopŭ la Tokio. Este vorba d'a condensa optŭ mii de litere ale limbei japoneze în strîmtele limite ale alfabétului nostru, în scopulŭ d'a le putea reproduce cu litere romane. Unŭ resultatŭ minunatŭ a fostŭ deja obţinutŭ prin facerea unui dicţionarŭ japonezŭ-latinŭ. Prin acestŭ dicţionarŭ, studenţii au posibilitatea d'a pĕtrunde în misterele limbilorŭ vechĭ, atâtŭ latine câtŭ şi grece. Filologii, geografii, învĕţaţii, carĭ îşĭ facŭ o plăcere din studiele etnologice, vorŭ aprecia în deajunsŭ utilitatea unorŭ asemenĭ lucrărĭ. In curêndŭ are sĕ se urmeze şi publicarea altorŭ dicţionare: japonezŭ-francezŭ, japonezŭ-englezŭ şi japonezŭ germanŭ.

***

Fómete pe mare. — Foile americane conţinŭ buletine amĕnunţite asupra suferinţelorŭ echipagiului bărciĭ germane *Tigru;* ómenii au fostŭ găsiţĭ la 8 Martie aprópe morţĭ de fóme. Căpitanulŭ vaporului englesŭ *Nebo*, mergêndŭ dela Rio de Janeiro cu bumbacŭ, relatéză, că în diminéţa acelei ḑile a întêlnitŭ barca la 200 mile departe de cósta dela Margland. Omulŭ dela cârma bărcei germane strigă: »Pentru Dumnḑeu! opriţi-vĕ, că murimŭ de fóme!« Se aşeḑă scara şi doi marinarĭ se urcară cu greutate în vaporŭ; alŭ treilea era prea slabŭ nu putŭ urma. Unulŭ din ei ḑise: »Suntemŭ aprópe sĕ murimŭ de fóme; de nouĕ ḑile n'am mâncatŭ decâtŭ carnea cânelui meu.« Căpitanŭ Krüger povesti, că barca a plecatŭ din Liverpool la 4 Dec. şi decĭ e pe drumŭ de 124 ḑile. Ea era încărcată cu sare pentru Baltimore. Echipagiulŭ era compusŭ din 12 ómenĭ. Barca ajunsese aprópe de golfulŭ Chesapeake, de unde se vedea farulŭ, când fù luată de unŭ vêntŭ apusénŭ. Plutindŭ ca la patru sĕptĕmânĭ pe mare, provisiile se isprăviră, afară de o mică cantitate de mazăre uscată, din care ómenii au mâncatŭ până acum o sĕptĕmână. Dar şi mazărea şi apa se isprăviră. O ḑi înainte de întâlnirea cu *Nebo* căpitanulŭ strigă: »Băeţĭ, eu nu mai potŭ suferi; mai bucurosŭ mĕ împuşcŭ, decâtŭ sĕ vĕ vĕdŭ suferindŭ, şi apoi mĕ puteţĭ mânca!« Insĕ pilotulŭ a îndemnatŭ pe căpitanulŭ sĕ aştepte o ḑi şi astfelŭ veni scăparea.

***

Esamenele pentru advocatură în America se facŭ într'unŭ modŭ forte originalŭ, dacă judecămŭ după acéstă scenă, pe care „Daily Graphic" o împrumută ḑiarului »Western Law«. Esamenulŭ începe aşa, ḑice fóia americană:—Esaminatorulŭ: Fumezĭ d-le? — Candidatulŭ: Da domnule. — Es: Poţĭ sĕ 'mĭ oferĭ o ţigară?—Cand: Da, d-le. — Es: Şi acum, d-le, care este cea dintêiŭ datoriă a unui avocatŭ? — Cand: D'a ridica pe câtŭ se póte cifra onorarielorŭ sale. — Es: Bine! care este a doua? —Cand: A mări pe câtŭ se póte numĕrulŭ clienţilorŭ sĕi. — Es: In care împrejurare posiţia d-tale se schimbă faţă cu clientulŭ d-tale? — Cand: Când 'i presintŭ nota cheltuelelorŭ. — Es: Esplică-te. — Cand: Suntemŭ atuncĭ într'o situaţiune de antagonismŭ. Eu am caracterulŭ unui creditorŭ şi clientulŭ meu pe acela alŭ unui debitorŭ. — Es: Când unŭ procesŭ a începutŭ, pe ce piciorŭ trebue sĕ fii cu advocatulŭ adversarului d-tale? — Cand: Pe piciorŭ de intimitate. — Es: Fórte bine, d-le, ajunge. D-ta promiţĭ a deveni unulŭ din ornamentele profesiunei nóstre, şi 'ţĭ dorescŭ succesŭ. Acum, cunoştĭ datoria ce trebuie sĕ împlineştĭ către mine? — Cand: O cunoscŭ perfectŭ. — Es: Care este acea datoriă? — Cand: Datoria mea este d'a vĕ învita sĕ beţĭ. — Es: Şi dacă, presupunemŭ, te-aşŭ refusa? — Cand: (plecândŭ capulŭ). Nu se află unŭ asemenea esemplu în cărţĭ. Nu 'ţĭ potŭ rĕspunde la acésta. — Es: Ai dreptate, şi încrederea cu care ai făcutŭ acéstă declarare probéză că ai studiatŭ legea cu atenţiă. Trimite sĕ aducă de bĕutŭ şi 'ţĭ voiŭ semna certificatulŭ.

***

Necrologŭ. — *Teodorŭ Rece,* medicŭ cercualŭ, membru ordinarŭ alŭ „Asociaţiunei Transilvane" pentru literatura şi cultura poporului românŭ şi proprietarŭ în M.-Ludoşiu, a încetatŭ din viéţă la 18 a. l. c. în alŭ 45-lea anŭ ală etăţii séle.

Fiă-i ţĕrîna uşóră!

BIBLIOGRAFIĂ.

»Romänische Revue,« broşura a doua din Augustŭ a. c. are următorulŭ cuprinsŭ: »Legea de naţionalitate a Ungariei« „Primirea (din partea ḑiarelorŭ streine şi române.)« »Revista.« »Chronica« (din viéţa internă a Românilorŭ.)« »Georgiu Bariţŭ.« (Unŭ jumĕtate seculŭ din viéţa unui politicŭ românŭ în Ungaria.) »Literatura română în Germania.« »Pădureanca,« tradusă de Mite Kremnitz. »Fântâna Blandusiei,« tradusă de Edgar de Herz. „Literatura şi arta.«

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Impĕratulŭ (ḑimbindŭ): Ce spune?

Eu: Spune, Maiestate, că tóte arŭ fi bune, dar pe fecioru-sĕu totŭ ar voi mai bucurosŭ sĕ-lŭ aibă acasă.

Impĕratulŭ: Intrébă-lŭ de póte da altŭ omŭ?

Eu: Potz da alte katanie en locu ficiorului?

Românulŭ: De asta nu'vŭ harnicŭ, Domnule Măria Ta!

Eu: Asta n'ar fi în stare sĕ o facă.

Impĕratulŭ: Ar puté sĕ'lŭ plătéscă cu banĭ?

Eu: Dară cu banyi, pute-vi face lucru?

Românulŭ: Aia totŭ mai că aşŭ face-o.

Eu: Asta póte totŭ ar puté-o.

Românulŭ începù a plânge acum, rugându-se jalnicŭ pentru concediarea fiului sĕu. Ḑiseiŭ atuncĭ:

Eu: Maiestate! Feciorulŭ era favoritulŭ părinţilorŭ, mai cu sémă dragulŭ mamei, care mereu plânge pentru elŭ.

Impĕratulŭ nu rĕspunse nimicŭ, dér îi dărui mai mulţĭ galbenĭ, apoi ḑise: Voiŭ căuta! şi merse mai departe.

Mergêndŭ mai departe ḑise către mine:

Impĕratulŭ (nemţesce): Cum se ḑice bine românesce: Ich werde nachfragen?

Eu: K'oiŭ întreba, Maiestate!

Impĕratulŭ: Ce însemnéză dar: căuta?

Eu: Insémnă: Suchen, Maiestate!

Impĕratulŭ: Nu însémnă: ich werde es untersuchen, ich werde nachfragen?

Eu: Şi asta se póte înţelege.

Impĕratulŭ: D-ta şcii bine românesce?

Eu: Limba acésta o sciu toţĭ Saşii din scaunulŭ acesta, ca şi limba lorŭ maternă, şi şi trebue sĕ-o cunóscemŭ, căcĭ în tótă ḑiua avemŭ de-a face cu Românii şi ei limba nóstră nu o învaţă, decĭ trebue sĕ o învĕţămŭ noi pe a lorŭ.

Impĕratulŭ: Scii d-ta sĕ şi scrii şi sĕ citescĭ românesce?

Eu: Nu, Maiestate! nu şciu. Dar nicĭ nu'i de lipsă a sci. Fórte puţinŭ e de cetitŭ şi scrisŭ românesce.

Impĕratulŭ: Din Românĭ şciu ceti şi scrie?

Eu: Plebea de rêndŭ nu, Maiestate!

Impĕratulŭ: Dar popii?

Eu: Ei potŭ ceti, sĕ scrie nu şciu toţĭ.

Impĕratulŭ: Dar nu au Românii şcolĭ?

Eu: Au câteva puţine, dar nu în totŭ loculŭ, unde locuescŭ.

Impĕratulŭ: Şi nu mergŭ în şcolile săseşcĭ?

Eu: Nu, Maiestate!

Impĕratulŭ: Îi primiţĭ în şcólele d-vóstră?

Eu: Da, Maiestate, îi primimŭ bucurosŭ *).

Impĕratulŭ: Şi nu se face nicĭ unulŭ protestantŭ?

Eu: Nu şciu nicĭ unŭ esemplu, Maiestate! Românii în cestiunĭ de credinţă nu şciu da sémă. Ei nu cunoscŭ decâtŭ vechile lorŭ obiceiurĭ, pe carĭ le sugŭ cu laptele mamei şi de ele nu se lasă"....

La altŭ locŭ, povestesce Heydendorf o scenă petrecută aprópe de Mediaşŭ. „...Aicĭ steteau în mâna dréptă către Tîrnava preoţii românĭ ai scaunului acestuia cu o mare mulţime de credincioşĭ, mai cu sémă Românĭ veniţĭ din Brateiŭ, dădură împăratului unŭ memorialŭ rugându-sĕ partea pentru libertatea, de a-şĭ puté clădi bisericĭ, parte — şi mai cu sémă cei din Brateiu — pentru restituirea bisericelorŭ luate. Impĕratulŭ îi întrebă de felurite împrejurărĭ în limba română şi mai alesŭ pe protopopulŭ, câte suflete are sub elŭ, la ce elŭ rĕspunse că are 11.000, de ceea ce se miră împĕratulŭ. Apoi ḑise: Spune-le că voiŭ cerceta lucrulŭ, şi plecă mai departe.

La podulŭ dela Aţelŭ veniră Saşii din Aţelŭ şi se plânseră asupra Românilorŭ, rugându-lŭ sĕ-i strămute, căcĭ îĭ bănuiau, că arŭ fi datŭ focŭ comunei săsescĭ Aţelŭ, în ḑiua în care Saşii voiau sĕ-i gonéscă de pe pămêntulŭ lorŭ. La acésta ḑise împĕratulŭ: Dar asta-i o pedépsă, sĕ-i strămuţĭ pe ómenĭ până nu vorŭ fi constataţĭ. Apoi: Dar cum potŭ fi siliţĭ Românii sĕ plătéscă daunele până nu vorŭ fi dovediţĭ? Vorbindŭ despre celŭ ce a pusŭ focŭ şi comisarulŭ spuindu-i că trebue că a fostŭ Românŭ, Impĕratulŭ îĭ replică: Asta-i grea bănuială, dar ar fi putut'o face şi altulŭ nu numai unŭ Românŭ...

Pe cale întrebă mai departe împĕratulŭ privindŭ din trăsură: Suntŭ între Românĭ bunĭ economĭ?

Comisarulŭ: Da, Maiestate, suntŭ între ei bunĭ economĭ, dar cei mai mulţĭ suntŭ leneşĭ şi rĕi. — Impĕratulŭ: Dar cum s'ar puté cultiva ei? — Comisarulŭ: Maiestate, décă copii lorŭ arŭ învĕţa în şcóle bunele moravurĭ şi adevĕratele principii ale religiunei, naţiunea s'ar ridica din ruditatea ei.

Aşa se interesa împĕratulŭ Iosifŭ II. de ţĕranulŭ românŭ! . . . Ilŭ mai întrébă aḑĭ cineva de nĕcazurĭ?

—b.—

*) D-lŭ comisarŭ magistratualŭ a spusŭ aicĭ unŭ neadevĕrŭ. Red.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 19 Augustŭ st. n. 1885

Rentă de aurŭ 4%	98.80
Rentă de hârtiă 5%	92.90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148.70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	125.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.20
Bonurĭ rurale ungare	103.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	103.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.50
Bonurĭ rurale transilvane	102.—
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	97 75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	118.75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	122.—
Renta de hărtiă austriacă	82.85
Renta de arg. austr.	83 55
Renta de aurŭ austr.	109 10
Losurile din 1860	139 25
Acţiunile băncei austro-ungare	871.
Act. băncei de creditŭ ung.	288.75
Act. băncei de creditŭ austr.	286.—
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.91
Napoleon-d'orĭ	9.90
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.25
Londra 10 Livres sterlinge	124.90

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 7 Augustŭ st v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	88	89
Renta rom. amort. (5%)	93	93½
» convert. (6%)	88	89
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	100	101
» „ „ (5%)	85	86
» » urban (7%)	98½	99½
» » » (6%)	91½	92½
» » » (5%)	82½	83¼
Banca naţională a Românieĭ		
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Naţională		
Aurŭ	10½	11
Bancnote austriace contra aurŭ	2.03	2.05

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 20 Augus st. n. 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.85	Vênd.	8.88
Argint românesc	»	8.75	»	8.80
Napoleon-d'orĭ	»	9.87	»	9.91
Lire turcescĭ	»	11.15	»	11.23
Imperialĭ	»	10.12	»	10.20
Galbenĭ	»	5.84	»	5.91
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	122.5	»	123.5
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

☞ Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Tarifa anunţurilorŭ şi inserţiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6

Pentru inserţiunĭ şi reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de 3— 4 orĭ	10%
„ „ „ 5— 8 „	15%
„ „ „ 9—11 „	20%
„ „ „ 12—15 „	30%
„ „ „ 16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ	50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Anunţămŭ acelorŭ onoraţĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aici încolo că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885, prin urmare potŭ sĕ aibă colecţiunea întrégă.

Administratiunea »Gaz. Trans.«

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5.00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
Predealŭ (	—	9.47	1.09	—
Timişŭ	—	10.11	1.40	—
Braşovŭ (	—	10.44	2.27	—
Braşovŭ (	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Haşfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighişóra (	10.29	1.30	8.01	—
Sighişóra (	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	2.25	9.45	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10 23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu (	5.56	5 58	12.59	—
Cluşiu (	6.08	6.08	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.05
Oradia-mare (	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 59	—
Szolnok	2 58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
Viena (	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.4	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.0	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.35	6.24	—
Cluşiu (	—	10 0	5.05	6.43	—
Cluşiu (	12 05	10.16	—	7.08	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
Cucerdea (	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11 28	—
Blaşŭ	6.02	12 57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediaşŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.02
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.3
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Braşovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
Braşovŭ (	—	5 3	—	—	1.50
Timişŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6.32	—	—	3.23
Predealŭ (	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 27
Vinţulŭ de josŭ	12 20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4 25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8 10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 5[illegible]
Szolnok (	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.15	8.00
Szolnok (	11.02	3.44	11 40
Szolnok (	11 12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7 53	5.55
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4 38	—	6.45
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5 10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bĕrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8 01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	0.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10 10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2 18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Haţegŭ	7 58	1.19	3.49
Pui	8 46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.59

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5 00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.03	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7 40	2.54	7.24
Aradŭ	7 50	3 10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6 49	9 33	5.28
Baniţa	7 27	10.14	6.07
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.